

Motion till riksdagen 2010/11:Ju3

**av Morgan Johansson m.fl. (S, V, MP)
med anledning av prop. 2010/11:45**

Förbättrad skydd mot stalkning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rekvisitet "påtaglig risk" när det gäller kontaktförbud i en gemensam bostad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en snar uppföljning av både förslaget om olaga förföljelse och hur kontaktförbudet tillämpas i praktiken.

Motivering

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem som berör många människors liv och vardag. År 2009 anmäldes över 29 000 fall av misshandel mot kvinnor över 15 år (Brottsförebyggande rådet, Brå). De senaste tio åren har antalet anmälningar av misshandelsbrott mot kvinnor ökat med 34 procent. Ökningen beror dels på att kvinnors benägenhet att anmäla har ökat, men det finns även mycket som tyder på att det faktiska våldet mot kvinnor ökar (Diesen och Diesen, Övergrepp mot kvinnor och barn, 2009, Brå 2008:25). Mörkertalet beräknas vara mycket stort. Brå uppskattar att endast 20 procent av alla brott leder till polisanmälan (Brå 2008:25). Varje år dödas dessutom cirka 17 kvinnor av en närstående man. Brottsstatistiken visar att de utsatta kvinnorna ofta är bekanta med eller har en nära relation till männen som misshandlar. År 2009 begicks 57 procent av de anmälda brotten inomhus av en bekant till kvinnan. Att våldet ofta utövas inom hemmets fyra väggar är en av förklaringarna till det stora mörkertalet.

Ett jämställt samhälle är grunden för att bekämpa mäns våld mot och utnyttjande av kvinnor. Successivt har skyddet mot övergrepp mot kvinnor stärkts. En viktig del i detta arbete är att förbättra skyddet för kvinnor som utsatts för hot eller förföljelse. Lagen om besöksförbud infördes 1988 i syfte att förbättra och utöka skyddet för personer som förföljs och trakasseras. Den

Fel! Okänt namn på

första september 2003 utvidgades lagen så att det blev möjligt att utfärda besöksförbud i den gemensamma bostaden. För att ytterligare förstärka detta skydd tillsattes 2006 den så kallade Stalkningsutredningen. Utredningens uppdrag var att se över hur skyddet skulle kunna förstärkas för personer som utsätts för hot eller förföljelse. 2008 presenterade utredningen ett förslag om en ny lagstiftning mot olaga förföljelse, så kallad stalkning. Nu, först två år senare, presenterar regeringen ett lagförslag. Vi välkomnar detta förslag, men menar att det borde ha kommit tidigare.

Utredningen fick även i uppdrag att utvärdera och förbättra lagen om besöksförbud. I utredningen föreslogs att lagen om besöksförbud ersätts av en ny lag om kontaktförbud. Innebörden är i stort sett densamma, men det skulle bli lättare att få kontaktförbud. I den proposition som regeringen nu lämnar förtydligas de omständigheter som åklagaren ska beakta vid riskbedömningen, och proportionalitetsprincipens betydelse tydliggörs. Elektronisk övervakning har införts som ett verktyg att kontrollera efterlevandet av kontaktförbud. Det här är i och för sig åtgärder som är bra. Samtidigt kan vi konstatera att det har funnits ett problem i den tidigare lagstiftningen med besöksförbud avseende gemensam bostad. Denna typ av besöksförbud har inte tillämpats i tillräcklig utsträckning för att kunna ge ett relevant skydd för personer, oftast kvinnor, som utsatts eller riskerar att utsättas för brott.

En genomgång av antalet meddelade besöksförbud avseende gemensam bostad sedan 2003 är nedslående. Av drygt 4 000 meddelade besöksförbud per år mellan 2005 och 2009 avser endast runt 100 per år den gemensamma bostaden. Det är en utveckling man inte kan vara nöjd med.

Anledningen till att antalet besöksförbud i gemensam bostad är så få är flera. Men det är tydligt att kraven för att kunna tillämpa besöksförbud avseende gemensam bostad är så högt ställda att situationen hinner bli så allvarlig att andra frihetsberövande åtgärder i stället träder in. Om besöksförbudet ska kunna användas mer i preventivt syfte, vilket även skulle innebära ett utökad brottsofferperspektiv, så skulle kravet för att få besöksförbud/kontaktförbud avseende gemensam bostad behöva mildras. Utredningen gav ett förslag om hur detta skulle kunna ske genom att bland annat begreppet ”påtaglig risk” tas bort.

Regeringen har valt att inte ta med detta förslag i propositionen. I stället har de bland annat föreslagit en förlängning av besöksförbudet/kontaktförbudet från nuvarande 30 dygn till två månader. Med hänsyn till de skäl som anges i propositionen kan visserligen en tidsförlängning anses vara en förbättring, men vi menar att det inte är tillräckligt. Att inte den som utsätts för t.ex. hot eller andra brott ska behöva flytta utan i stället den som utsätter någon för detta är en viktig principfråga. Följden blir att samhället inte kan erbjuda tillräckligt skydd för kvinnor, som det ju oftast handlar om, som utsätts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld av män de lever ihop med. Detta i sin tur innebär att det i alltför många fall är den utsatta kvinnan som tvingas flytta från den gemensamma bostaden. Vi anser att det är dags att vända på detta. Om det vid en riskbedömning visar sig att det finns en så stor risk för fortsatta övergrepp att det i andra fall skulle föranleda ett kontaktförbud, så kan inte samhällets möjligheter att erbjuda dessa kvinnor skydd fortsätta att

Fel! Okänt namn på

vara så pass mycket mindre. En stor del av mäns våld mot kvinnor utförs ju just i det gemensamma hemmet. Det är orimligt att det är den utsatta kvinnan som ska tvingas fly från det gemensamma hemmet för att undkomma en misshandlande man. Om det finns barn i relationen tvingas ofta även de lämna hemmet tillsammans med sin mamma, inte sällan för att ta skydd på en kvinnojour.

I linje med utredningens förslag föreslår vi därför att kravet om ”påtaglig risk” för fortsatta brott utgår som krav för att kontaktförbudet ska gälla i den gemensamma bostaden. Det måste bli tydligare att lagstiftningen är utformad med ett mer preventivt fokus.

Precis som utredningen påpekar innebär detta att såväl en proportionalitetsbedömning som en riskbedömning görs vid beslut om kontaktförbud, men skillnaden är att man inte kräver en ytterligare stärkt hotbild för att skyddspersonen ska kunna få kontaktförbud även i sitt hem.

Regeringen måste även följa utvecklingen nogsamt och utvärdera lagstiftningens intentioner både vad gäller förslaget angående olaga förföljelse och hur kontaktförbudet tillämpas i praktiken. En första uppföljning inom ett år efter att lagstiftningen träder i kraft är rimligt.

Stockholm den 12 november 2010

Morgan Johansson (S)

Kerstin Haglö (S)

Anna Wallén (S)

Mattias Jonsson (S)

Lena Olsson (V)

Christer Adelsbo (S)

Elin Lundgren (S)

Arhe Hamednaca (S)

Maria Ferm (MP)